

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

== Berite vse listnice upravnistva v tekočem letu in uvažujte jih! Je skrajni čas. ==

Šolskim vodstvom in učiteljstvu toplo priporočamo

Žirovnikove narodne pesmi.

„Učiteljski konvikt“ je dobil že okrog 200 K čistega dobička za prodane „Narodne pesmi“. Ker je narodnih pesmi še precej v zalogi, bode tudi dobiček precejšen, če se hitro razproda vsa zaloga, kar je odvisno edino od našega zavednega učiteljstva. Torej le pridno na delo in širite med ljudstvom to lepo zbirko najlepših narodnih pesmi.

Novo delo.

Delavsko-statistiški urad trgovskega ministrstva je naložil ogromno delo na rame ljudskošolskega učiteljstva. Izpolniti mu je takomenovane individualne pole za delajoče otroke. Za vsakega otroka, ki opravlja kakršnokoli delo, je treba izpolniti jako obsežno polo. Vsaka posamezna pola bo dala najmanj dve uri opravila, ker obsega poleg vprašanj, ki jim je lahko odgovoriti, tudi vprašanja, ki zahtevajo vsestranskega pozvedovanja, ako hočemo dobiti točne odgovore. Torej: ne bo učiteljstvu preostajalo nič drugega, kakor da gre od hiše do hiše pozvedovati, kar pa tudi ne bo imelo dosti uspeha. Pomisliti je pa treba, da ima učitelj do sto, enorazredničar celo do dvesto šolskih otrok, in da na kmetih vsak otrok pomaga pri poljskih opravilih ali pa pase. Če računamo tedaj na eno učno osebo sto otrok, ji bosta spisovanje in izpolnitev vprašalnih pol dali — nizko računano — 200 ur dela. Če računamo za vsako uro le po 1 krono zaslužka, dobimo častljivo vsoto in prelep zaslužek, ki ga naj ubogo učiteljstvo daruje — državi!

Država, ki za učiteljstvo ne prispeva niti vinarja, torej zahteva, naj ji to žrtvuje 200 ur svojega prostega časa, ki ga lahko in ga mora uporabljati v to, da si poleg svoje beraške plače prisluži vsaj toliko, da gladu ne pogine. Sramotno je tako izkoriščanje!

Z isto, da, z veliko večjo upravičenostjo bi se to delo smelo naprtiti duhovnikom. Saj ti vedno govore, da prav tako dobro poznajo krajevne razmere in razmere, v katerih žive

otroci. Duhovniki so plačani od države ter imajo veliko več prostega časa kakor učitelji; vrhutega pa duhovnikom ni treba uporabljati prostega časa za obstanek, ker jim je obstanek več kot zagotovljen.

Če se pa že hoče na vsak način to delo „nakloniti“ učiteljstvu, se naj pa delo tudi primerno in pošteno nagradi. Učitelj mora vsako prosto uro izkoristiti, da — v 20. stoletju! — ne umrje gladu. Učiteljstvo ne more tlačaniti in tudi ne bo tlačnilo državi! De-lavec zahteva in dobi plačano vsako uro, ki jo dela več kot ga veže dolžnost, in sicer dobi boljše plačo kot za pogojene ure. Samo učiteljstvo naj bi delalo zastoj.

Ako hoče država, da ji opravimo veliko delo, naj nam to delo plača. Učiteljstvo je dandanes v takem gmotnem položaju, da mora svoj svobodni čas izkoristiti v svojo korist. To je vendar čudno! Kadar država kaj rabi, takrat se gotovo spomni učiteljstva; kadar bi pa treba kaj plačati, ga ne pozna. To je tisto staro krivično načelo izkoriščanja: ukazuj in zahtevaj, a ne plačaj — ničesar!

Vsa preteklost našega stanu dokazuje, da se učiteljstvo ne plaši dela. Do najnovejšega časa je tudi učiteljstvo prenašalo vsa bremena z obudovanja vredno požrtvovalnostjo in z idealnim samozatajevanjem. V sedanjih dobi socialnega gibanja je pa konec takemu hlapčevanju! Zavladati mora edino pravično načelo socialne enakopravnosti: Kdor dela, naj bo tudi plačan za delo!

Poklicani ljudje, naj poskrbe, da se uveljavijo to načelo tudi v tem primeru! Tlake je že davno konec!

O šolski reformi.

VII.

Izobrazba in vzgoja razrednih učiteljev zahteva izpremembo v organizaciji vseučilišč. Vseučilišče ima namen gojiti znanstvo teoretično, obenem pa pripravljati za praktične poklice: za pravnike, zdravnike, učitelje. Sedanji ustroj vseučilišč ne ustreza obojnemu namenu: ali zanemarija eno ali drugo.

Kako temu odpomoči?

V srednjem věku je bila bogoslovna fakulteta središče vseučiliščnemu študiju, ki je dajala smer vsemu znanstvenemu delu. V novi dobi izgublja svoj pomen, ker je postala praktični zavod, ki vzgaja duhovniški naraščaj določene konfesije (katoliške, evangeliške). Zato ne spada več v organizacijo vseučilišča, ki ne more biti konfesionalnega značaja, marveč le interkonfesionalno, določeno za vse konfesije. Čim bolj je padala važnost bogoslovne fakultete, tem bolj je naraščal pomen modroslovne. Tisto mesto, ki ga je imela nekaj teologija, zavzema zdaj filozofija. Ta preobrat se mora kazati v organizaciji vseučilišč, ako hočemo, da najvišji znanstveni zavod koraka vzporedno s sodobno kulturo.

Modroslovna fakulteta bodi središče vseučiliščnemu študiju, ki naj goji teoretično vedo in naj bo na ta način podlaga ostalim fakul-

LISTEK.

Štiri postaje.

Pisal — j.

II.

V peklu.

In bil sem tam, kjer je jok in škripanje z zobmi!

In res. zadnji moj kočnik je iskal svojega nasprotnika, da bi z njim poškril, in zadnji moj sekavec je iskal česa, ob kar bi se podrgnil, in zadnji moj podočnik je iskal opore, ob kateri bi izražal svojo grozo!

Toda do škripanja ni prišlo v mojih ustih, zakaj, kar ni mogoče — je nemogoče. Zato pa se je ves moj strah izlil namesto v zobe v moje odrevenele ude, ki so se pričeli tresti kot premalo kuhana žolca!

Vsak trenutek sem menil, da me zgrabi kak vrag ter me nasadi na svoj trirog in me ponese v kako žarečo ponev, da me dodobrega sevre.

Toda nič tega ni bilo! Vsa okolica čisto mirna, tiha . . . le tam iz daljave se je oglašal vesel in razposajen hrup!

Ko vidim, da ni nikjer nikakega strahu, ki bi me požrl, se neham tresti, pa se postavim na svoje cepé, da kam ubežim, toda v istem trenutku se odpro v bližini velikanska vrata, skozi katera se pripodi roj pravih pe-

klenščkov. Ugledajo me in se zakade proti meni, da mi je zastala sapa.

„Aha, zdaj-le se pa pripravi!“ sem si mislil in brž sklenil zmoliti očenašek, a sem se k sreči še spomnil, da sem v peklu, kjer itak ne pomaga nobena molitev.

He, he! Kako pa da si našel semkaj? Kdo pa ti je dovolil to? Haló, pred Luciferja, da zveš, kaj se ima zgoditi s teboj!“

In pehali so me in vlekli v veliko dvorano pred tron peklenkega poglavarja, ki je sedel v svojem veličastvu sredi nebrojne množice klenških prebivalcev.

Zobje moji so napravili še en obupen, a ponesrečen poizkus za škripanje in šklepetanje, nakar se zgrudim pred prestolom na tla.

„A — ti si, Francesco, ki se za me nisi zmenil ves čas svojega življenja in ki si mi delal toliko skaze in zgage? Dajte, zgrabite ga, pa ga treščite venkaj, da leti naravnost do nebeskih vrat! Tu ni mesta zanj!“

„I — i — saj tam sem pa že bil, in od tam so me pa poslali semkaj med vas. Saj rad nisem šel, a sem moral!“ pravim jaz.

„A tako? In ti meniš, da pri nas pobiramo same izbirke? Ne boš, Jaka, kar ven z njim — pa naj blodi „po svetovnem prostoru, in aeternum!“ zagrmí Lucifer.

Takrat pa so mi začeli zobje res šklepetati, hlače so se mi tresle in srce mi je drgetalo silnega strahu. Obupno se ozrem v krog in iščem pomoči, usmiljenja!

Tu se zasmilim Lucifereli, Njeni Prevzivenessosti, soprogi Luciferjevi, in ta se zavzame za me.

„Kaj boš, Lueko, saj vidiš kak siromak je! Ves prepaden, medel in pretrgan kot sama lakota, ves premit in trd od mraza, kaj hočeš takemu odrekati zavetišče? Daj, daj — pa ga sprejmi v našo družbo!“

Ta rahel migljaj je zadostoval Luciferju, da je takoj premenil svoje ravnanje. (Kakor sem uvidel, je imel Lucifer ravno tak strah pred svojo ženo, kot sem ga imel nekaj jaz pred svojo!) Lucifer prekliče svoj ukaz, se obrne k meni ter pravi:

„Kaj pa so tvoji grehi, da te niso hoteli v nebesa?“

„V razrednici sem izpustil nekaj pik nad i, v katalogu nekaj strešic nad č in ž in v tedniku sem zapisoval tvarino s prevegastimi črkami!“

Kakor vidite, sem se debelo lagal, a strah je strah. Saj Lucifer ni vsegaveden, čemu bi ne zmanjšal svojih grehov?

„A tako? Tak lenuh si bil? — — Kazen za vse to pa mora biti! Odvedite mi ga v učiteljsko dvorano, in tamkaj naj piše in prepisuje razrednice, kataloge in tednike neprestano v svo večnost, dokler . . .“

Takrat pa sem prvokrat zaškripal. Kako je bilo to mogoče, sam nisem vedel, a le toliko sem znal, da sem zaškripal.

Lucifer je končal z neizvršenim stavkom in mignil svojim slugam. Ti pa so me zgrabili in vlekli v takozvano učiteljsko dvorano. Tu zagledam nepregledno mizo, pri kateri je sedela nešteta vrsta sključenih, upadlih postav — — samih mojih tovarišev! Niso dvignili pogleda, ko sem vstopil, temveč hiteli so s peresi po papirju in pri tem škripali z zobmi, da me je streslo po vseh udih. Za njimi so se pa dvigale velikanske skladovnice že nešteto krat prepisanih izdelkov.

Vragi porinejo k mizi tudi mene, mi potisnejo pero v roke in tiskovine pred me — — in od tedaj se je pričelo trpljenje zame, neskončno trpljenje, ki je izvabilo tudi mojim brezobnim čeljustim škripanje, kot da sem imel dvakrat dvaintrideset zob!

Le eno je bilo zame tolažba! Ko sem se nekoliko ozrl po svojih tovariših, sem zapazil, da ne manjka med temi skoraj nobenega, ki mi je bil v življenju ljub. Bili so tu Janko pa Luka in France in Jaka in — — in — — bile so vse kolegije, ki so korakale v preteklem življenju ramo ob ramo za naše pravice!

To je bila zame tolažba! Njihovo trpljenje je zmanjšalo moje gorje!

In pisal sem in prepisoval spise, na tihem pa premišljeval, kaj li je menil Lucifer s svojim nekončanim govorom:

„V svo večnost, dokler . . .“

tetam za praktično aplikacijo teoretične znanosti. Modroslovna fakulteta naj podaja teorijo kot tako v zaokrožen svetovni nazor. Ona naj spaja druge fakultete v celoto, podajajoč jim teoretični temelj za njih praktične stroke. Zato bi se vse teoretične vede drugih fakultet prenesle na modroslovno, ki bi jo moral obiskovati nekoliko let vsak vseučiliščnik, da si osvoji za svojo praktično stroko potrebne teoretične znanosti. Poleg te čisto teoretične modroslovne fakultete, naj se ustanove razne praktične fakultete, ki bi pripravljale za praktične poklice za pravnike, zdravnike, učitelje. Nas zanjima tu fakulteta za učitelje.

Fakulteto, ki vzgaja srednješolske učitelje, imenujemo sedaj modroslovno. Ta izraz ni primeren, kakor je razvidno iz bista modroslovja ali filozofije. Ta fakulteta bi se morala imenovati šolska ali učiteljska, ker bi bil njen namen vzgajati učiteljski naraščaj srednjih šol.

Dosedanji učni načrt modroslovne fakultete ima to veliko napako, da ni sistematičen. Predavanja so glavno teoretiškega pomena brez ozira na to, da morajo pripravljati tudi že za učiteljski stan. Posledica tega je, da akademik ne ve, česa naj bi se pravzaprav lotil. Zato poslušaj morebiti vsa mogoča predavanja brez zveze in brez ozira na izpit usposobljenosti. Popolna akademska svoboda in pestrost velikomestnega življenja, ki se tako kričeče razločujeta od srednješolske discipline, izvajljata dijaka, da pozablja na svojo nalogo, da ne zna rabiti svobode, ker ni bil tega vajen, marveč da jo zlorablja v svojo škodo. Tako izgublja marsikdo leto za letom. Ko dobi absolutorij, tedaj se morebiti še-le spomni, čemu je šel pravzaprav na visoko šolo. V naglici se začne učiti za izpit. Čeprav prebije izkušnjo — tudi tu igra slučaj veliko ulogo — vendar to ne more biti solidno znanje, ki si ga je vtepel v glavo v zadnjem trenutku. In kaj še-le oni, ki je bil zaradi gmotnih razmer prisiljen, da je takoj po absolutoriju šel službovat brez izpita! Koliko zatajanja je tu treba, koliko odločne volje in napora, da se tak človek ne izgubi v valovih socialnega življenja! Pri tem pa delodajalec država ravna z njim bolj kruto in bolj izkoriščevalno nego delodajalec-zasebnik. Vse to dvojno naporno delo, ki ga opravlja, ker so ga gospodarske razmere prisilile k temu, ne velja pri državi nič: ta leta brez izpita so zanj izgubljena, ker se mu ne štejejo pri stalnem nameščenju med službena leta...

A tudi za one, ki na visoki šoli ne zane-marjajo svojih dolžnosti vkljub vsem zapeljivostim tega sveta, je državni izpit po dovršenem četrtem letu veliko breme. Opozorjam na množino snovi, ki jo je treba predelati in si jo osvojiti. Vse to naenkrat! To ni možno brez razburjenja, ki postaja dostikrat nevarno za naše duševno in telesno stanje.

Iz vsega tega sledi, da bi bilo treba urediti učni načrt za srednješolske učitelje sistematično, smotreno in uvesti izkušnje na koncu vsakega letnika, kakor se to godi že sedaj pri juristih in medicinih. S tem bi se omejevala dijaška lahkomišljenost in se pridobivalo solidno znanje. Poleg tega naj že srednja šola s pametno vzgojo navaja mlade ljudi na svobodno življenje, da jim bo svoboda vir radosti, a ne vir nesreče in prokletstva, telesne in duševne pogube. Srednja šola naj tvori prehod na visoko šolo, ki bodi le njeno nadaljevanje in izpopolnjevanje.

Modroslovna fakulteta bi podajala kandidatom učiteljskega stanu teoretično izobrazbo v tistih predmetih, ki bi jih obsegala enotna srednja šola. Praktično svojo usposobljenost in izvežbanost pa bi si pridobivali na takomenuvani šolski ali učiteljski fakulteti, ki bi imela namen, da bi praktično uvajala in vzgajala za učiteljski stan. Glavna njena naloga bi bila torej pedagogika. Dolej se pri srednješolskem učitelju pedagogika, ki naj bi bila njegovo življensko opravilo, skoro čisto zanemarja. Tista kolokvija iz filozofije in pedagogike sta pesek v oči. Zato je treba, da se osnuje praktična, strokovna fakulteta, ki naj pripravljala za učiteljski stan. To bi bila ravno šolska fakulteta.

Ali je pa mogoče, da si osvojimo tisto teoretično znanje, ki ga zahteva enotna srednja šola za uvedbo razrednih učiteljev?

To je mogoče samo v tem slučaju, ako prenesemo težišče izobrazbe in pouka na prirodoslovne vede. To je pa dandanes tudi nujno in zato se glasi zahteva: Na mesto jezikovno-oblikoslovne izobrazbe naj stopa v ospredje prirodoslovno-stvarna izomika! To je punctum saliens, to je ključ, s katerim je mo-

goče odpreti vrata enotne srednje šole v na- značenem smislu. Drugače ne!

Bilo bi odveč govoriti o pomenu prirodoslovnih ved za moderno življenje, njih veljavo in važnost postaja čim dalje bolj znana in priznana. Spoznavanje prirode in vzporedno s tem spoznavanje človeške družbe, to bi morala biti prva umska naloga šolstva, ker v tem tiči vsa izobrazba. Pri vsakem predmetu naletimo na naravne pojave, ki bi jih moral učitelj razlagati. Kako naj to dela, če sam ne ve veliko o tem! Tudi najzagrizenejši klasični jezikoslovec mora priznati, da nudi i pouk jezikoslovja mnogo prilike, kjer bi bilo treba govoriti o prirodoslovju. Poleg tega pa temelje tudi vede, ki nas poučujejo o človeški družbi, na prirodoslovnih znanostih. In dalje: Kdo drugi je poklican, da poučuje filozofijo, n. pr. empirično psihologijo, nego ravno prirodoslovno izobražen učitelj? Pravzaprav ima edino prirodoslovec pravo znanstveno podlago za filozofične stroke. Brez anatomije in fiziologije ni filozofičnega študija! Po dosedanem učnem načrtu se nahaja filozofija v zvezi z grščino kot glavnim in z latinsčino kot postranskim predmetom ali pa z matematiko kot glavnim in s fiziko kot postranskim predmetom. Iz tega vidimo, kako postavlja ta učni načrt celo filozofijo na noge. Zato je pa tudi dandanes pouk logike in psihologije izvečine samo igranje s pojmi in potrata časa.

Prirodoslovno izobražen učitelj je predpogoj, ako naj en sam razredni učitelj uči vse predmete enotne srednje šole, ker edino on je zmožen, da obvlada to delo. S prirodoslovnimi vedami je v zvezi filozofija, nauk o človeški družbi podaja zgodovinski pouk, ki se na temelju sociologije dotika prirodoslovnih znanosti, preostajajo še moderni jeziki ter matematika z geometrijo, in učni načrt enotne srednje šole je dovršen. Pomislimo na to okolnost, da zahteva že sedanji učni načrt od prirodoslovca v primeri z drugimi strokovnjaki jako veliko: zoologijo, botaniko, geologijo z mineralogijo, matematiko in fiziko s kemijo za nižje razrede, ter učna jezika slovenščino in nemščino.

Utegnil bi kdo ugovarjati, da bi se na ta način gojilo šarlatanstvo, ker bi razredni učitelj nikjer ne bil pravzaprav doma. To se nam le dozdeva na prvi hip. Dandanes je strokovnjaštvo tako specializirano, da si moremo v svoji lastni stroki le pri posameznih partijah osvojiti res izredno znanje. Učitelj-prirodoslovec n. pr. mora po današnjem učnem načrtu vsaj v enem delu prirodoslovja (v rudništvu, rastlinstvu ali živalstvu) pokazati posebno, odlično znanje. Iz tega sledi, da že današnji učni načrt uvideva in priznava, kako se takozvano strokovno znanje vedno bolj specializira. Enako je tudi pri drugih predmetih. Zato je čisto gotovo, da bi si vsak razredni učitelj osvojil v eni ali v drugi stroki posebno znanje sorazmerno s svojimi zmožnostmi in znanstvenim zanimanjem, ne da bi mu bili pri tem vsi drugi predmeti terra incognita.

Ako se uveljavi sistem razrednih učiteljev s prirodoslovno-stvarno izobrazbo v ospredju, potem je gotovo, da bi se tega učenja lotili zmožnejši ljudje, ki bi se odločili za učiteljski stan iz veselja in notranjega nagona, zakaj vsak ne bi bil za to. S tem bi pa le pridobila pouk in vzgoja. Morebiti bi bilo treba pet let za visoko šolo, da bi dijak z izpitom dovršil svoje študije. Ali bi bila to kakšna škoda? Nasprotno, dobiček. Pridobil bi si solidno znanje in z izkušnjo zapuščal visoko šolo. Dosedanji način nastavljanja brez izpita je zlo, ki ga je treba odstraniti. Bele vrane so dandanes tisti modroslovci, ki prej nego v enem letu po absolutoriju napravijo izpit usposobljenosti. Velika večina rabi vsaj eno leto, navadno pa še več.

Če upoštevamo, da bi enotna srednja šola pripravljala za visokošolske študije bolj smotreno nego sedaj, da bi se odločal za učiteljski stan boljši material in da bi bil visokošolski pouk s prirodoslovnimi vedami v ospredju urejen sistematično z vsakoletnimi izkušnjami: potem, mislim, je dokazana možnost, da si osvojimo teoretično znanje enotne srednje šole za uredbo razrednih učiteljev.

Dočim bi bila torej modroslovna fakulteta čisto teoretični zavod, bi podajala šolska fakulteta praktična navodila, kaj in kako se naj poučuje. Tu bi se morale vršiti praktične vaje in nastopi, ki bi usposobljali za učiteljski stan. Glavni predmet te fakultete bi bila pedagogika z vsemi svojimi pomožnimi vedami. Tu bi bil govor o načelih vzgoje ali o filozofiji

ter o metodiki in o didaktiki poučevanja obče in posameznih učnih predmetov posebej. Ob- ravnati bi se morala zlasti šolska higiena in vprašanja šolske organizacije, šolske zakonodaje in uprave.

To bi obsegala šolska fakulteta. Posebno omenjam pouk o higieni, čigar važnost se že uvideva, ker vse zdravstvene odredbe ostanejo na papirju, ako nima učitelj, duša šole, smisla in potrebne izobrazbe za to. In vendar sta uspešna vzgoja in pouk odvisna od tega, ako pozna učitelj telesni in duševni razvoj človeka. Poznavanje temeljev fiziologije in psihologije je nujno, ako naj vzgajamo mladino za življenje in ako naj pravično sodimo učne uspehe učen- cev, da ne ubijamo v njih individualnosti, marveč jo gojimo z ozirom na koristi sploš- nosti. Upoštevajoč razliko v nadarjenosti in sposobnosti za posamezne predmete je treba uveljavljati kompenzacijo in presojeti po celot- nem vtisku, o čemer smo že razpravljali pri vprašanju o klasifikaciji. Individualizacija pri vzgoji in pouku je pa zahteva, ki je nemogoča brez poznavanja fiziološkega razvoja človeka. In naloga visoke šole je, da podaja kandidatu za učiteljski stan to prepotrebno znanje.

Ta šolska fakulteta bi izobraževala in vzgajala srednješolske učitelje. Kaj pa je z ljudsko-meščanskimi učitelji? Zanje zahtevamo tudi višjo, akademično izobrazbo. Da bi i oni pohajali vseučilišče, to bi bilo mogoče le v tem slučaju, če bi imeli mnogo visokih šol, ker drugače bi bil tak naval, da bi bil vsak pouk popolnoma onemogočen. Na to pa skoro ni misliti, da bi se vseučilišča tako pomnožila, saj mi Slovenci nimamo niti enega. Ljudsko- meščanskim učiteljem se omogoči akademična izobrazba, ako se dosedanje učiteljske pripravnice izpremene v učiteljske akademije — ali kakor bi se jih že imenovalo — z visokošolskim zna- čajem.

Po dovršeni enotni srednji šoli, bi vsto- pili kandidati za ljudsko-meščanske učitelje v učiteljske akademije, kjer bi študirali recimo dve leti. Učni načrt učiteljskih akademij bi bil podoben onemu šolske fakultete, seveda pri- krojen za ljudsko-meščansko šolo. Zato bi moral obsegati poleg navedenih strok tudi pouk o pravnem in ustavnem življenju ter narodnem gospodarstvu, dalje risanje, telovadbo z igrami, petje in glasbo. Pouk bi bil teoretičen in prak- tičen, urejen sistematično. Ako bi se kdo izmed zmožnejših absolventov hotel pridobiti usposoblje- nost za srednješolskega učitelja, bi mu ne bilo treba drugega nego pohajati še vseučilišče, da si iz- popolni svoje znanje, pri čemer bi moral glavno pričeti s teorijo in bi se mu tako študij okraj- šal za par let, ker bi si pedagoško, praktično znanje osvojil izvečine že na učiteljski akade- miji. Zlasti za srednješolskega učitelja risanja, telovadbe z igrami, petja in glasbe bi se prav lahko usposobil, prebivši iz teh predmetov dodatni izpit, določen za srednjo šolo. Nadar- jenejši pa bi se mogli celo povspeti za učitelja na učiteljskih akademijah in šolskih fakultetah. Tako bi se omogočevalo, da bi zmožen človek dospel na najvišjo stopnjo.

Ves ustroj učiteljskih akademij bi bil vi- sokošolski. Učiteljstvo bi bilo akademično iz- obraženo in si samo izbiralo vsakoletno svojega voditelja ali rektorja.

Premlačni smo.

„Domovina“ je prinesla v svoji 16. šte- vilki zanimiv uvodnik, kako delajo razne šolske oblasti tudi uradno reklamo za nemške tvrdke. Članek je naperjen proti c. kr. dež. šol. svetu v Gradcu, oziroma dež. šol. nadzorniku Končniku, ki priporoča v izdaji šolskih postav pod črto razne nemške tvrdke v Gradcu za razne šolske tiskovine, kakor tudi proti založ- nikoma te izdaje, Lenschnerju in Lubenskemu, ki nista hotela izvrševati slovenskih naročil. Iz tega članka pa je razvidno, še marsikaj dru- gega, kar je važno in obenem značilno tudi za slovensko učiteljstvo, v prvi vrsti seveda na Štajerskem, pa tudi po drugih kronovinah.

Menda nima nobeden stan tako malo na- rodnih izdaj kakor ravno učiteljski. Najbrže bi lahko prešteli vse take propalce med slo- venskim učiteljstvom na prstih obeh rok. In kako zna učiteljstvo samo obračunati s potu- ricami, to je pokazalo zadnji čas Vransko uč- teljsko društvo, ki je javno pozvalo nekega svojega člana, da naj izstopi iz društva, ker je volil v celj-ki okrajni zastop z Nemci.

Vkljub temu pa, da smo v resnici na- rodni, ne samo na jeziku, ampak tudi v sreju,

vkljub temu se vendar večkrat pregrešimo v stvareh, ki so videti same na sebi malenkostne na prvi pogled, ki so pa vendar velikega na- rodnega pomena zlasti pri tako majhnem in tako stiskanem narodu kakršen je naš, kjer bi moral biti vsak posameznik močan steber in nosilec narodnostne ideje. Temu pa nismo krivi v prvi vrsti mi sami, temveč to je za- krivil oni faktor, ki nas je pripravljal za naš sedanji poklic, to je učiteljskišče, kjer smo se izobraževali skoro popolnoma nemško za slovenske šole. Ali je potem čuda, da mnogi lažje debatirajo in razpravljajo, recimo o pedagoških vprašanjih v nemščini nego v slovenščini?! Če pa še govore slovensko o takih stvareh, pa morajo dostikrat rabiti nemške strokovne izraze, ker ne poznajo slovenskih, če si jih niso pridobili sami v svoji nadaljni iz- obrazbi, zakaj. Šola jim jih ni dala, četudi je bila dolžna, da jim jih da.

Zadnja leta se ravno na Štajerskem ži- vahno gibljejo razne korporacije za pravice slovenskega jezika. V tem oziru imajo zlasti občine in krajni šolski sveti veliko moč. In kjerkoli se drže stanovitno načela za slovensko uradovanje, povsod proderejo vkljub raznim oviram. Seveda pa ne pomaga nič, če se sklene samo slovensko uradovati ter reševati samo slovenske dopise, potem se rešujejo pa tudi nemške vloge, kakor se godi marsikje. Tudi učiteljstvo lahko mnogo stori v tem oziru, za kar imamo mnogo dokazov. Saj je ravno učitelj dostikrat tisti, ki ima največ opraviti s pi- sarijami pri občinah, pri krajnih šolskih svetih in tudi njega zadene v mnogih slučajih dobra polovica krivde, če dotična korporacija ne ura- duje samo slovensko.

Temu je kriva naša narodna mlačnost in pa še največkrat neka popolnoma neutemeljena bojazen, češ s tem bi se zameril svojim višjim oblastim. Kdor stori svojo dolž- nost vestno v šoli, temu se ni potreba bati ni Petra ni Pavla. Kaj pa ti more kakšna oblast, če si izpolnil docela svojo dolžnost? Prav nič! In pa v takih slučajih nisi ti odgovoren, ampak korpo- racija, katere sklepe ti vršiš! Če si ti indirektno povzročil dotični sklep, nič ne de. Vsaj ljudje vedo, kaj delajo in kaj podpisujejo.

Učitelj voditelj gotovo ne more zahtevati slovenskih dopisov. Pač pa lahko tudi slovensko rešuje vse dopise ter sam dopisuje tudi višjim oblastim slovensko. Te pravice mu ne more vzeti nobena oblast! In če se te pravice po- služujemo v polni meri, nam se ni potreba bati nikakih sitnosti in šikan od nikogar, ker bodo tudi dotične oblasti vedele, da imajo opraviti s celim možem, ne pa s polovičarjem in mlač- nežem.

Ravno nasprotno: pridobili si bomo tudi navzgor veljavo! Tudi za to je mnogo zgledov. Jaz vsaj ne umem, čemu bi se uradovalo okraj- nemu ali pa deželnemu šolskemu svetu na ljubo nemško. Kaj pa oni store nam na ljubo?

Marsikdo ima opraviti bodisi uradno ali pa zasebno z nemškimi tvrdkami. In koliko se jih poslužuje v takem slučaju slovenskega je- zika? Ali bi bilo mogoče, da bi ne izvrševala Lenschner in Lubensky v Gradcu slovenskih naročil z izgovorom, da ne razumeta sloven- ščine, če bi večina slovenskih krajnih šolskih svetov naročala v slovenščini? To da misliti marsikaj! Če se na Dunaju razume in izvrši slovensko naročilo in še celo v nemškem rajhu, zakaj bi se ne v Gradcu? Čemu bi bili ravno mi Slovenci napram Nemcem tako takti? Sploh pa tega ne zahteva noben „buon ton“, ampak je za nas poniževalno in sramotno, ker si potem lahko Nemci mislijo, da smo mi manj vreden narod.

Zato je zadnji čas, da vr- žemo s sebeta hlapčevski znak uslužnosti ter nastopamo po- vsod in vedno kot sinovi in hčere naroda, kise zaveda svo- jih pravic, četudi je majhen in uboren, ki pa hoče živeti in se širiti, če je komu ljubo ali pa ne!

Zborovanje tirolskega učiteljsstva v Sterzingu.

(Dalje.)

In kaj pravi učiteljstvo drugih dežel, ki je prvič boljše plačano in ki službuje dru- gič v deželah, kjer so življenske potrebe ce-

neje? Mogoče počiva to učiteljstvo na svojih lavorikah in gleda s pomilovanjem naš boj? Nikakor ne! Tudi ono učiteljstvo ni zadovoljno! Vse avstrijsko učiteljstvo kliče in zahteva že leta, da se mu dá tako plačo, kakor jo ima c. kr. uradništvo od 11. do 8. plačilnega razreda. Ta zahteva je pač provzročila tuintam kako jezico, ki se je le prekmalu skadila, zakaj učiteljstvo je povse dokazalo, da je njega jeza opravičena. — Poslanec K. Stürk se je nekoč izrazil v šleskem deželnem zboru, da bo avstrijsko učiteljstvo izgubilo vse simpatije s tistim svojim večnim moledovanjem za izboljšanje svojega gmotnega položaja. A ravno ta poslanec je postal najgorečnejši zagovornik učiteljskih zahtev, ko se je prepričal o upravičenih zahtevah učiteljstva. — V solnograškem deželnem zboru je rekel poslanec Winkler: „Glasoval bi za mali pripoljšek učiteljstvu, ko bi bil uverjen, da učiteljstvo potem miruje.“

Dobe se pa vendar še ljudje, ki so prepričani, da je učiteljstvo preslabo plačano. Tako se je izrazil cesarski svetnik Haagen, referent o šolskih zahtevah v deželnem odboru solnograškem, sledeče: „Učiteljstvo ne more biti nikakor zadovoljno s svojim gmotnim položajem, zakaj učiteljstvo ni do sedaj še nikjer tako plačano, kakor bi moralo biti z ozirom na trudapolno službo.“ — Tako govori mož, ki je gotovo uverjen zaradi svoje službe o opravičeni zahtevi učiteljstva.

Da je učiteljska služba v istini težavna, menda ne bo treba na dolgo in široko razkladati. Kant pravi: „Odgoja je največji problem, a tudi najtežji, ki ga človek more rešiti. Z ozirom na to trdim, da je učiteljski stan vsaj tako potreben kakor uradniški, ako ne potrebnejši.“ Naštel bi lahko še mnogo takih citatov, a zadostuj to. Naše delovanje je vsem znano. Nam se izroča najdražji zaklad, nerazvito mladino, in iz te mladine mora vzgojiti učitelj ljudi, ki bodo v življenju koristni člani človeške družbe. In ako nima naše delovanje, na katerem sloni ves človeški razvoj, za državo nikake veljave, potem sploh ne vem, katero delo se v državi plačuje? Je li mogoče naša izobrazba vzrok, da se nas tako strahotno plačuje? Sicer govore, da učitelj potrebuje le štiri leta, da se izobrazbi za svoj stan. Istina je, a ne upošteva se dejstva, da more stopiti kandidat v pripravnico šole z dopolnjenim 15. starostnim letom, in da ima naše zrelostno izpričevalo ono vrednost kakor ga ima naše zrelostno izpričevalo naših srednjih šol.

Kakor zahteva vsak stan popolnega moža, toliko popolnejšega moža zahteva ravno učiteljski stan. To so pripoznali in pripoznavajo razni merodajni faktorji, a tudi § 55. drž. šol. zakona zahteva, da bodi učitelj tako plačan, da se lahko posveti popolnoma svojemu stanu in da opusti vse nepotrebne postranske službe. In kako naj se učitelj posveti popolnoma svojemu stanu, ako pa mora poleg svoje naporene službe opravljati še posle organista, mežnarja, pisarja itd., ker le na ta način se more preživljati. Človek se sicer lahko odvadi marsičemu, a umetnosti, kako bi se človek odvadil jesti, še ni nihče izumil. In čemu se mora ravno ljudskošolski učitelj pečati s postranskimi zaslužki? Čemu ne silijo tudi drugih stanov k takemu robotu? To je naravnost zagonetka!

Proč z vsemi postranskimi službami! Šola zahteva popolnega moža, a ne samo 1/2 ali 1/3 moža. In ako nas prezirate zaradi naše izobrazbe, preosnujte našo predizobrazbo in ugodite našim zahtevam glede izobrazbe, ki smo jih stavili že na nebrojnih shodih. Leta 1869. je bil sprejet šolski zakon, a čudno, da se je v teku teh let marsikaj izpremenilo in obrnilo na bolje, le v našem stanu je ostalo skoro vse pri starem. Življenje zahteva vedno več, a od šolstva se zahteva vedno manj; čudna logika. In mogoče ravno tirolsko ljudstvo ne potrebuje večje izobrazbe? Tirolsko, dežela tujskega prometa, dežela ki ne more preživljati svojega prebivalstva, in zaradi tega zapušča to deželo vsako leto vedno več domačinov. Tu imamo cele doline, kjer niti enega moškega ni več, zakaj šli so s trehuhom za kruhom. Oglejte si našo prekrasno Tirolsko in čudili se boste, koliko dobičkanosnih podjetij je prešlo v tuje roke. Dajte ljudstvu izobrazbe in prepričali se boste, da bo lahko konkuriralo z vsakim tujcem.

Kakor vidite, smo popolnoma opravičeni zahtevati v vsakem oziru, da se nas pošteno plača. Primerjajmo le še naše plače s plačami c. kr. uradništva treh najnižjih kategorij:

C. kr. uradniške plače	Več kakor učitelj	
	800	1960
Učiteljske plače	800	960
	800	860
	1100	1160
	1100	985
	1100	1255
	1100	1330
	1100	1530
	1100	1650
	1300	1725
	1300	1875
	1300	1925
	1500	2075
	1500	2125

In izgovor, da nas ne morejo tako plačati kakor c. kr. uradništvo? Pokrijte! Ta izgovor ne more biti več merodajen v državi, kjer smo vsi stanovni enakopravni. Dežela pač ne bo mogla nositi sama vseh stroškov, priskočiti ji bo morala na vsak način na pomoč država, zakaj ravno država ima od dobro urejenega šolstva največ koristi. § 1. državnih šolskih zakonov pravi, da mora šola vzgajati otroke, da bodo enkrat vrli ljudje in državljani.

Zaradi tega mora država toliko prispevati deželam, da bodo lahko tako plačevale učiteljstvo, kakor zahteva to zakon. Ako je država z lahkoto dobila pokritje za zvišanje duhovniških, uradniških plač in v najnovejšem času se govori celo o zvišanju oficirskih plač, tedaj mora dobiti pokritje tudi za naše plače.

2. novembra je zborovalo na Dunaju vseavstrijsko učiteljstvo po svojih zastopnikih. Glavni poročevalec Jessen je rekel: „Die größte Staatsnotwendigkeit ist der Kampf im Innern, der Kampf gegen Unwissenheit und Roheit, der Kampf gegen den intellektuellen und moralischen Niedergang.“

Država, stori svojo dolžnost!

Prepričanje o naših opravičenih zahtevah prodira čimdalje v širše kroge. Upajmo, da to prepričanje obroditi sad in da ne ostane samo pri lepih besedah.

Poslanec dr. Mayr se je v seji dne 18. julija 1907 izrazil o naših zahtevah sledeče: „Kakor pravi prijatelji šolstva zahtevamo, da mora stati učiteljstvo na višku časovnih zahtev, a zaradi tega mora biti tudi pošteno plačano. Krščanski socialisti bodo vedno zagovarjali upravičene zahteve učiteljstva.“

Državni poslanec prof. Bendel je zagotavljal dne 2. novembra na Dunaju zbranemu učiteljstvu v imenu vseh nemških strank, da bodo te vedno podpirale zahteve učiteljstva. Pridružili so se mu poslanci Pernerstorfer, Stransky, Lisy in drugi za svoje stranke. Predsednik shoda, tovariš Kessler je opozoril govornike, da jih bo spomnil njih besede ob pravem času.

In kaj naj sklepamo tirolski učitelji iz teh izvajanj? Naj še vedno prosjačimo? Ne! Tovariši, na delo! Današnji shod naj bo pričetek onega, ki naj pride, ako nas ne bodo hoteli čuti. Vendar pa sem uverjen, da ne pride do skrajnosti. Tu navzoči pričakujemo od novega tirolskega deželnega zbora najboljše. Mnogo se je izpremenilo v novejšem času. Zastopnik najmočnejše stranke v našem deželnem zboru, dr. Mayer, se je izrekel na Dunaju za naše zahteve. Tirolski poslanci, naj postanejo vaše besede meso, ne izruvajte iz naših src zadnjega upanja, ki ga gojimo do vas. — Tirolski deželni zbor, daj roditi goram, a naj se ne porodi zopet le — miš. Rodi naj se zakon, ki nas bo zenačil s c. kr. uradništvom treh najnižjih plačilnih kategorij. — (Govornik je žel burno pohvalo za svoja izvajanja.)

Po krajši debati sta se sprejeli sledeči resoluciji, ki jih podajamo tu v originalu:

I. Die tiroler Lehrerschaft spricht die sichere Erwartung aus, daß der tiroler Landtag in allernächster Zeit ihre Gehaltsfrage regelt und uns als Minimalbezüge jene Bezüge gibt, die den Staatsbeamten der elften bis achten Rangklasse nach den jeweilig geltenden Ge-

* Besede so pač le govorjene skozi okno. — Klerikalei — pa prijatelji šole?!

setzesbestimmungen, und zwar in Bezug auf die Dienstes- und Pensionsverhältnisse zukommen. Weiter fordert die Lehrerschaft Tirols im Einklange mit der gesamten Lehrerschaft Oesterreichs, daß unter Beihilfe des Staates die finanziellen Verhältnisse des Landes derart geregelt werden, daß es den Verpflichtungen gegen Schule und Lehrer in vollem Umfange nachkommen kann.

II. Die Lehrerinnen sind den Lehrern vollständig gleichzustellen. (Dajje.)

Nekaj misli o šolski disciplini.

(Sestavljeno po raznih virih za konferenčni referat.)

Ako hoče šola uspešno vzgojevati naš up in nado, našo nežno mladino, mora storiti dvoje: mora navajati otroke a) k brezpogojni poslušnosti, b) k vztrajni pridnosti. — Ubogljivost in marljivost sta podlaga vseh kreposti šolske mladine, sta z ostalimi vršinami v ožjem sorodstvu in s tem vir značaja. In le ona šola se more imenovati popolna, kjer je v trdno falango združeno spoštovanje do zakona z nemornim delovanjem vseh moči, v dosego začrtanih smotrov.

Kar je srečna država v širšem, to je vsako vzgojevališče v ožjem pomenu besede. Prva kakor druga ima številne člane, ki žive v različnih odnosjih, ki so različne starosti, imajo različno znanje — različne sposobnosti ter različne moralne lastnosti. V vzdrževanje dobrega moramo imeti pozitivna sredstva, natančen red — zakone, kratko — dobro disciplino.

Salzmann sicer pravi: „Schafft die moralischen Gängelwagen und Laufzäume ab, die Gebote und Verbote und die künstlichen Mittel“, a to naziranje, ki temelji na stališču, da je človek že po narodi dober in da se mora razvijati že v mladosti po svoji svobodni volji — ni dobro. Drugače uči Jean Paul: „Alle Erziehung soll beim Gehorsam anfangen. Das Kind muß zunächst gehorchen lernen, auch wenn es von der Notwendigkeit eines Befehles nicht überzeugt ist. Je reifer an Verstand es wird, desto mehr muß freilich neben dem Gesetze der Zucht auch dem freien Willen, der ja immer höchstes Ziel der Erziehung bleibt, Raum gegeben werden.“

Izkušnje dokazujejo, da je država, kjer ne spoštujejo državnih temeljnih zakonov in kjer ne vlada disciplina niti v uradih niti v vojašnicah niti med ljudstvom, na pragu krvave revolucije. Tako je tudi s šolo. Znamenit pedagog je dejal nekoč: „Malo scholam desolatam, quam dissolutam“; prosto po naše bi rekli: „Boljše, da se šola zapre, nego da vlada v nji podivjanost duha in srea.“ Slaba šola je vzgojevališče slabih državljanov, je grobokop mnogih izbornih talentov, ker ne ume vladati otroške duše.

Kdor hoče postati član tega ali onega društva, se mora zavezati, da bo izpolnjeval — pravila. Tudi otrok, ki je bil sprejet v šolo, je dolžan se natančno ravnati po hišnem redu, ki mu mora biti seveda znan. Kakšni naj bodo sploh šolski zakoni? Kratki in jedrnat. Po obliki morajo biti preprosto-natančni, umljudni, a le v redkih slučajih naj navajajo tudi kazni za pregrešek, ker je treba upoštevati pri odmeri velikost prestopka, pa tudi otrokovo individualiteto. Dobro je tudi, da niso šolski ukazi premnogostevilni. Učenci naj imajo vzorne zakone vedno pred očmi. Ob primernih prilikah naj jih prečita učitelj učencem vnovič. Po novem šolskem in učnem redu zaukazani „hišni red“, ki naj bi ga dobili v roke tudi vsi starši, bo gotovo dobro došel v popolnjanje šolske discipline in bo izvrstno vplival na razmerje med šolo in domom pri vseh onih roditeljih, ki so — dobre volje.

Vzgojevalec se mora izogibiti vsakega takozvanega raisonnementa, obsežnega motiviranja, in, kar se jezika tiče, vsake frazeologije. Že Seneka je dejal: „Non probo, quod Platonis legibus adjecta principia sunt. Legem enim brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur; velut emissia divinitus vox sit. Jubeat non disputet. Nihil mihi videtur frigidius, nihil ineptius, quam lex cum prologo.“ (Nočem dokazovati, da so Platonovim zakonom pridejana načela. Postava mora namreč biti kratka, da jo tem laže izvršujejo neizkušeni; kot glas iz neba naj bo. Naj zapoveduje, ne pa razpravlja. Nič se mi ne zdi bolj zoprnega kakor zakon s predgovorom.)

Pred mnogimi desetletji, zlasti pa v temnem srednjem veku je veljala kot glavna moč v dosego discipline — palica. Pedagog Ascham pripoveduje, da je bil v letu 1540. najboljši učitelj na Angleškem tudi najizvrstnejši pretepač. Zanimivo je, da so dijaki kar uhajali tudi iz višjih šol, ker niso mogli več prenašati telesne pokore. Posebno se je ravnal po receptu „šiba novo mašo poje“ ravnatelj Nikolaus Udall v Etonu. Strogost tega srednjeveškega učenjaka je bila znana daleč na okrog, in njegov učenec neki Tusser, ki se je nekoč sam prepričal o orjaški moči direktorjeve železne roke, mu je zložil v večem spomin sledečo pesemco:

„Von Sankt Paul kam ich, nach Eton ging ich, und lernte fein, ein klassisch Latein; da hatt' ich dreißig aufgezehlt fleißig, eh' ichs gedacht.
War klein mein Vergehen, oder gar nichts geschehen, ich kriegte meinen Teil, mit wuchtiger Eil.
So hat Udall mich Armen ohne Grund und Erbarmen los sich gebracht.“

Dandanes o telesnem kaznovanju ne sme biti več govora. Razni slavni šolniki so dokazali nezmislj nekdanj tako običajnega vzgojevalnega pripomočka, pa tudi novi šolski in učni red zavzema v tem oziru odločno — človeško stališče.

Razumen učitelj bo pridobil svojemu razredu dobro disciplino, ako bo vedel v dosego svojega namena rabiti — moralne pripomočke. Tak bi bil n. pr. obdarovanje pridnega učenca. Ker se čujejo v tem oziru semtertja nasprotujoča si mnenja, naj navedem te-le karakteristične besede iz Niemayerja: „Solange Ehrenzeichen, Diplome, Ordenskreuze u. dgl. für erwachsene Männer nicht für unstatthaft gehalten werden, wird es auch notwendig sein, bei den Kleinen mit Belohnungen zu arbeiten.“

Napram nerednim učencem bomo rabili: zavrnitev, osramočenje, kazni in — podajo roke. Nikdar ni psovati! Hudodelstvo bi bilo, ubiti v učence čut do časti.

Dobra disciplina je odvisna v veliki meri od složnega delovanja učiteljstva, od dobre zveze z domačo hišo in od resnobe, ki se z njo učitelj zavzema za pouk. Ako otroci vidijo, s kako gorečnostjo predava učitelj tvari, s kako skrbnostjo in doslednostjo zahteva, da se izpolnjuje hišni red, s kako ostro stjo kaznuje lenobo in zaniknost ter s kako natančnostjo zahteva redne izvršitve domačih nalog, je čisto gotovo, da se bodo tudi navzeli dobrega duha, ki pospešuje pravo učenje, in ki prinaša v razred čut za red, pazljivost, natančnost ter temeljitost v vsem dejanju in nehanju.

Naj navedem pri tej priliki besede, ki sem jih notiral iz neke pedagoške knjige: „Eine erschlafte Disziplin ist das größte, in der Regel stets durch Vorsteher und Lehrer verschuldete Unglück, daß einer Schule begegnen kann. Ihre Aufrechterhaltung kann in gewissen Zeitperioden, unter gewissen Umständen, an gewissen Orten bedeutend schwerer werden. Aber die Schwierigkeit ist nicht unüberwindlich, wenn nur alle Lehrende statt sich wohl geheim entgegen zu wirken, und dem gekränkten Lehrer gegen den übermütigen Schüler Unrecht zu geben, mit dem Vorsteher in einem Geist handeln, kein weichliches Schonen, keine Nachgiebigkeit gegen verkehrte Ansprüche der Eltern stattfinden lassen.“

Dobra disciplina pa je v veliki meri odvisna od veljave in ugleda učiteljevega v šoli in izven nje.

Pri roki sem imel Pestalozzijevo knjigo „Wie Gertrud ihre Kinder lehrt“. Slučajno se mi je odprla stran XVII. in čital sem med drugim: „Die Stellung des Volkes zur Schule war durch fehlende Bildungsbedürfnis bedingt. Und wenn ein besserer Lehrer den Kindern richtigere Kenntnisse über die Natur und Welt Dinge mitzuteilen sich unterfang, da war gewöhnlich auch sofort ein heftiges Veto der Gemeinde da; da hieß es, man wolle keine religionsfeindlichen Neuerungen, sondern beider alten Lehre bleiben.“ In na naslednji strani: „Ich bin von wahrhaften Leuten benachrichtigt worden, wenn ich auf Tun gehe, so wolle man mich auf dem und dem Platze niedermachen. Die Lehrer waren in jeder Hinsicht den weltlichen und geistlichen Obern und den Gemeinden preisgegeben.“

„No saj tudi danes, čez 150 let ni veliko boljše“, sem si mislil ter žalostnega srca končal referat. Tisti večer pa sem sanjal o sledeči pesemci:

„Bedrücken kann man uns, nicht unterdrücken, verlegen machen, doch nicht zur Verzweiflung uns bringen; uns verfolgen, nicht erreichen, uns niederwerfen, aber nicht vernichten. — Wir treiben Gottes Werk und dulden mutig des Lebens Drangsal, jede Angst und Not, mißhandelt, eingekehrert, weggebannt von Ort zu Ort, bei Mühe und Arbeit oft der Notdurft selbst entbehrend halten wir an Tugend, Wahrheit, Lieb' und Sanftmut fest; mit diesen Waffen jeden Kampf gerüstet. Durch Ehr' und Schande, gut und böses Gerücht geht unser Weg! Sie schelten uns Verführer, weil wir der Wahrheit treu sind. Uns verkennt die Welt, doch Gott sind wir bekannt: sie wähnt uns sterbend, aber unser innres Leben es blüht in voller Kraft! Wir scheinen traurig, doch in uns lebt ein froher Mut; wir scheinen arm und machen andre reich. Nichts scheint uns übrig — und — unser ist die Welt!“

Krasne besede neznanega mi pesnika so vplivale na mojo dušo. — Veselega srca sem šel drugi dan v učilnico.

Nadučitelj Fran Silvester.

Klerikalne doslednosti.

V Cerkljah na Gorenjskem je priredil dne 16. t. m. državni poslanec Fr. Demšar volilni shod, na katerem se je zaeno z g. J. Zabretom predstavil kot deželnozbornski kandidat. Njegovih izvajanj ni vredno omenjati, ker se zanje ni ogreval — poleg volilev in nevolilev — niti kaplan Bešter. Zanimivo za naše razmere je le hujskanje proti učitelstvu kot nasprotniku kmetiškega stanu.

Drugi govornik g. Janko Zabret je tudi čutil potrebo razviti svoj program s prvo točko o šolstvu. Iz njegovega govora naj povzamemo sledeče:

1. Že v ljudski šoli naj bi se učenci vzgojili in izobrazili tudi politiško. (Pritrjevanje.)

2. Skrbeti je, da se učiteljstvo temeljito pouči o vseh strokah kmetijstva, da bo moglo uspešneje šolske otroke izobraziti v gospodarskem oziru.

3. Dečki pa naj bi hodili v šolo v zimskem času od 10. do 16. leta. (Pritrjevanje.)

4. Da bo delovalo učiteljstvo z večjo vnemo, naj se mu plače povišajo.

Po govorih se je oglasil k besedi učitelj tov. Lapajne, ki je odobral nekatere točke Zabretovega govora. Primerjal pa je izvajanja jabolk, ki ima lepo lice, a gnilo notranjost, t. j. besede so lepe, ne ve se pa, kaka boda dejanja itd. Ko pa je ugovarjal Fr. Demšarjevim natočenjem, č. š., da smo učitelji sovražniki kmeta, tedaj je planila po govorniku pod vodstvom nekega mežnarja (tukajšnje podružnice Grad) tolpa najboljših prijateljev šole in vede — med katerimi naj zlasti omenimo predsednika krajnega šol. sveta in en odbornik — ki je vseppek vpila: „Res je, res je!“ Govornik poudarja, da leži na učitelstvu težka roka zakona, ki nas morda razdvaja. Ljudstvo ne razlikuje šole od učiteljstva. Ko bi otroci ohranili vse nauke, kar jih sprejmo v šoli, bi postali gotovo razumni in razodni možje. Mežnar vpije: „Če bi jih učili samo učitelji, bi postali naši otroci psi.“ (Mož bo dajal odgovor za te brezsrčne besede.)

Hranilnični odbornik: „Viniimate nič, zato molčite!“

Govornik: „Gre za splošno volilno pravico; sicer sem volilec, avstrijski državljani in si ne pustim kratičiti svojih pravic.“

Odbornik kraj. šol. sveta: Rajši učite otroke brati in pisati, nas pa pustite!“

Govornik: „Iste pravice imam ko ti le vaši kaplani, ki naj bi potem ostali tudi v cerkvi!“

Molk.

Predsednik kraj. šol. sveta miri. Govornik poudarja, da se je uapadlo šolo in učiteljstvo in je dolžan te zagovarjati. Prejšnji: Morate malo potrpeti, saj tudi mi potrpmo!“ Govornik: „Bavno zato se vam pa tako godi.“ Tako je šlo naprej tudi o drugih politiških

lažeh, ki so razvidne v dnevnikih. Poudarjati je le, da je učitelj spravil navzočo duhovščino v prav hude zadrege, iz katerih si ni mogla pomagati. Omenimo naj še, kaki sovražniki so klerikaleci tukajšnjemu učitelstvu. Županoval je v Cerkljah 30 let — učitelj Vavken.

Kmetijsko podružnico vodi več let nadučitelj (A. Kmet).

Gasilno društvo je vodil več let nadučitelj.

Tudi mlekarstva zadruga, kmečka posojilnica in čitalnica, ki izoborno delujejo so v rokah tukajšnjega učiteljstva.

Nad tem se izpodtika duhovščina in bi rada izpodkopala ugled učitelstvu; ker sama ne more, si je najela poslanca in nekoliko kričavih svojih privržencev. Primerjajte! Sodite!

Ob sklepu volilnega shoda je pozval kaplan Bešter ljudstvo, naj deluje proti učitelstvu, rekoč: „Ali so vredni taki učitelji, da jim zvišamo plače?“ Mežnar se oglasi: „Ne, še pol preč!“ (Klic: Pa pol mežnarjev preč!) „Slovenec“ istega dne jadikuje, da primanjkuje učiteljev, njegovi kaplani pa jih po deželi ubijajo. Značilno je pri vsem, da sta tukajšnji učiteljici najboljši prijateljici kaplanov; morda se Slomškarjem poviša plače iz duhovniških žepov. Zakaj bi se ne mogli čudeži goditi tudi v 20. stoletju.

Ko sem sklepal ta dopis, pride mežnar iz Grada, prosi učitelja J. L. odpuščenja zaradi žaljivih psok, rekoč, da ni mislil nič hudega, pač pa je moral k shodu. Obljubil je, da prekliče pred cerkvijo in se rotil, da nikdar več ne gre k zborovanjem. Kaj naj si človek misli!

Gospodom kaplanom pa smo hvaležni, da so dali tudi nasprotnikom govoriti na shodu. Res, da sta se sama drznila med najhujše nasprotnike, res pa je tudi, da so se marsikomu najzagrizenejših klerikalcev odprle oči, videč, da je v njih straniki veliko gnilega, o čemer sedaj še niso utegnili razmišljati.

Slavimo svoje može!

6. septembra pr. l. je zadela bridka izguba slov. učiteljstvo — umrl je tedaj mož, dika našega stanu, preminil je tov. Vekoslav Strmšek. Ni treba še posebe opozarjati na njegove vsestranske zasluge; ohranile so v nas trajen spomin. Da pa se ta ovekoveči v kraju, kjer je deloval največ in najdlje, je sklenilo „Šmarsko-rogaško učit. društvo“, da mu vzdaja spominsko ploščo na šolskem poslopju pri Sv. Petru na Medvedovem selu.

Naj pokaže vse slovensko učiteljstvo, da vé vredno častiti svoje zaslužne tovarišepokojnike, in zato se obračamo nanje s prošnjo, naj prispeva v ta namen!

Stroški so proračunjeni na približno 500 K. Prispevki, katerih izkaz se bo objavljaval v „Učit. Tov.“, naj se pošiljajo na naslov: Hinko Šumer, učitelj v Šmarju pri Jelšah.

Za „Šmarsko-rogaško učit. društvo“:

Pav. Flerč, Tomo Kurbus, t. č. tajnik, t. č. predsednik.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Dne 9. svečna 1908 je umrl član društva, zaslužni tovariš Franc Raktelj v Ljubljani. Po pravilih sem izplačal njegovi gdč. hčerki Minki znesek 448 K. Vsem članom sem doposlal položnice in jih prosim, da vplačajo le na položnice na listku označeni znesek po 2 K 10 h, oziroma 4 K 10 h. Dvanajstim dolžnikom sem tudi označil njihov dolg, kar naj se gotovo tudi sedaj poravnava, da ne bom vedno tirjal in moledoval.

Ig. 25. svečna 1908.

Fran K. Trošt, t. č. predsednik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje na pepelnično sredo, 4. marca t. l., ob 1. uri popoldne v dekliški šoli v Rudolfovem.

Dnevni red:

1. Dunajski shod.
2. Učiteljevo delo v smislu Peskove resolucije.
3. Vprašalne pdele o delu šolskih otrok.

4. Osebnostne pole o individualnosti otrok.
 5. Slučajnosti.
- Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 9. dne svečna t. l. v Celju ob zadovoljivi udeležbi. Svojo odsotnost so opravičile tovarišice Žizek, Hinterlechner, Kosi, in tovariši Fr. Krajnc, Valenčič, Stukelj, Brinar, Mithaus, Vrečar, Petriček, Pristovšek in Pustišek; 26 tovarišev oziroma tovarišic je pa bilo neopravičenih. Proti vsem tovarišem, oziroma tovarišicam, ki ne opravičijo brez uvaževanja vrednih vzrokov svoje odsotnosti, se bo strogo izvajal svoječasni sklep društva, da vsak tak član vplača v društveno blagajnico 40 h.

Po pozdravnem nagovoru se prečita zadnji zapisnik, ki se odobri. Razpravljalo se je potem o izpremembi pravil pri odsotnosti poročevalčevi, ki je poslal tozadevno pismo izjavo. — Nato se je na dolgo in široko razgovarjalo glede „Zvezinega“ sestanka na velikonočni ponedeljek v Celju, zlasti so se izrazila razna mnenja za prireditvev in proti prireditvi jubilejskega koncerta, pri katerem se mora podati nekaj izrednega. O tej razpravi se je natančno poročalo vodstvu „Zveze“ v Gornjograd. Ugodilo se je tudi želji vodstva „Zveze“, da so se istemu naznanili pevci, oziroma pevke našega društva, ki bi hoteli sodelovati pri koncertu. Naše društvo se pridružuje popolnoma ogorenju napram pisavi v „Slov. Gospodarju“ zoper učiteljstvo, objavljenem v „Tovarišu“ v smislu izjave „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“.

Za upravne odbornike našega društva pri „Zvezi“ za prihodnjo dobo so bili voljeni sledeči tovariši: Fr. Brinar — Gotovlje, Anton Petriček — Žalec, Franjo Voglar — Celje in Josip Čulek — Št. Jurij ob juž. žel.

Nato je tov. Černež predaval o temi „Razdelimo si delo in delajmo!“ — iz česar posnemamo sledeče:

V društvu vlada vse premalo življenja in zaradi tega nezadovoljnost. Kdo je kriv? Mi sami! Vse delo se je zvalilo na predsednikove rame; a načelnik, naj si je še tako delaven in ženijalen, ne more storiti vsega sam. In tega tudi treba ni; zakaj za to imamo društvo, da delujemo s skupnimi močmi. — Predavatelj želi, da bi se obravnavalo poleg šolskopoliških vprašanj zopet tudi aktualna pedagoška vprašanja v obliki kratkih, jedrnatih predavanj ali šolska vprašanja sploh v obliki prostih razgovorov. Vsak član naj prevzame rad in prostovoljno nalogo, ki mu najbolj prija, in dela po svoji moči na to, da bo zavladelo v društvu zopet novo, krepkejše življenje.

Odbor je zboroval 5. dne februarja v Žalcu. Pri tem sestanku se je sklenilo poslati vsem tovarišem v celjskem okraju, ki ki niso člani našega društva (takih je 17), sledeči poziv:

Ker organizacija našega stanu absolutno zahteva, da je vsak tovariš, oziroma tovarišica član katerega učiteljskega društva in ker Vas pogrešamo v vrstah naših društvenikov, se Vas usojamo prijazno vprašati, ste li mogoče član katerega drugega učiteljskega društva. Če ne, izvolite se izjaviti: ste li pripravljene pristopiti našem društvu, eventualno h kateremu drugemu. Pričakujemo gotovo vsaj tekom 14. dni tozadevne odgovora ter apelujemo na vašo stanovsko zavednost.

S kolegijalnim pozdravom belježita za odbor:

Armin Gradišnik, Rudolf Wudler, t. č. predsednik, t. č. tajnik.

Enako se je tovarišem, ki niso člani učiteljskega društva dotičnega okraja, kjer službujejo, vposlal sledeči opomin:

Ozirajoč se na sklep „Zaveze avstrij. jugoslov. učit. društev“ v Soštanju, se prijazno opozarjate, da absolutno pristopite svojemu domačemu učiteljskemu društvu, sicer Vas ne moremo smatrati člana našega društva.

Na predlog tov. Černeža se je sklenilo odslej zborovati vedno ob pol 10. uri popoldne, kar se uvede že pri prihodnjem sestanku dne 19. sušca v Celju. Takrat predava tov. Stukelj iz Frankolovega „O dveh ekstremih“.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 5. sušca t. l. ob 2. uri popoldne na Gornjem.

Dnevni red: 1. Naznanilo predsedstva, 2. Gorenjsko, predava tov. g. Ivan Jakše s pomočjo skiopiktina, 3. Pobiranje udnine, 4. predlogi in in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi

R. Vrabl, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Lutomer zboruje v četrtek, dne 5. sušca, po 10. uri predpoldne v Lutomeru po sledečem vzporu: 1. Zapisnik. — 2. Dopisi. — 3. Poročilo zastopnika učiteljskega v okr. šol. svetu (Robič). — 5. „Savinjske planine“ (Mavrič). — Slučajnosti.

Želimo, da priležejo tudi zaspanci iz svojih brlogov!

Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj zboruje v četrtek, dne 5. marca t. l., ob 10. uri dopoldne v Št. Lenartu po sledečem vzporu:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo zastopnika učiteljskega a) o zborovanju v Celju, b) o delovanju v okr. šolskem svetu. 4. Izprememba pravil „Zveze“. 5. Volitev člana v upravni odbor „Zveze“. 6. Ustanovitev „Društva za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Sv. Lenart na Štajerskem“. Poroča deželnozodni svetnik dr. Kronvogel. 7. Sučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi

Kopič, predsednik.

Književnost in umetnost.

† **Svatopluk Čech.** Dne 23. t. m. je umrl v Pragi slavni češki pesnik in pisatelj Svatoopluk Čech. Porodil se je l. 1846. v Ostržokenu pri Benešovu. Po pravnih studijah na praški univerzi je prepotoval velik del Evrope in se potem vrnil v Prago kakor redaktor beletristične revije „Kvety“. V zadnjem času je samotnil v svojem dvorcu pri Pragi. Čech je glavni zastopnik narodne struje v sedanji poeziji. Njegove pesmi kipiyo ljubezni do svojega rodu in sočutja z vsemi trpini današnjih razmer. Zlasti so njegove „Pisne otroka“ (Pesmi sužnja) zaslovele po vsem svetu. Njegova proza je najplemeniteje in najlepše, kar nudi češka literatura.

Popotnik. Letnik XXIX. Štev. 2. — V 2. številki letošnjega „Popotnika“ čitamo to-le izbrano vsebino: 1. Dragotin Pribil: O duševnem delu. — 2. Val. Pulko: Metodiki novodobnega spisnega pouka, njih nauk in njega uporaba. — 3. K. Humek: Pouk v risanju. — 4. Dr. Jos. Tomišek: Geografom imenotvorcem. — 5. „Domovina“: Ministrska anketa o reformi srednjih šol. — 6. Ig. Šijanec: Šolsko-higijski utrinki. — 7. Književno poročilo. — 8. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi: Tovariš Janko Toman iz Moravč, za tri leta 72 K s pripomnjo: „Le sami si moramo pridobiti veljavo! Živeli naši delavci!“ Tovariš Josip Lapajne iz Cerklje na Gorenjskem, za mesec januar 2 K; skupaj 74 K; zadnjič izkazanih 516-24 K; doslej darovanih 590-24 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki: Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta je darovala vesela družba v Šenčurju pri Kranju 7 K; Tovarišici Vida Gabrškova, Julija Toplikanjeva in tovariši A. Razinger, P. Gorjup in J. Likar za petje zaslužnih 8 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Janko Toman iz Moravč za l. 1907—1910; Fran Leban iz Trnovega pri Gorici; Josip Čepovan iz Vrat na Goriškem; Franc Bajt in Stefanija Legovich iz Ajdovščine; Fran Črnogoj in Amalija Slatnar iz Ljubljane (Barje); Rudolf Zorč iz Predoselj; Ivan Dremelj iz Police pri Višnjigori; I. Rupnik, M. Bavdek, O. Bavdek, M. Perko in A. Rupnik, vsi iz Leskovca pri Krškem. Bog plati!

Roditeljski večer bo v soboto, dne 29. t. m. ob šestih zvečer na I. mestni šoli v Komenskega ulicah. Predaval bo g. šolski svetnik prof. dr. Janko Bezjak o temi: „Kako je staršem in vzgojitejem ravnati pri kaznovanju svojih otrok ali gojencev. Starši in vzgojitelji dobrodošli!“

„Domače ognjišče“ se utegne zaradi nekega nujnega dela v tiskarni za dva ali tri dni zakasniti, kar naj blagovolijo p. n. naročniki oprostiti. Tovariši, širite ta list med ljudstvom! Prva letošnja številka je še na razpolago. Kdor še ni poravnal naročnine za lansko in tudi letošnje leto, naj to stori čimpreje, da bo mogoče določiti število naročnikov.

Važna razsodba. C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem je dne 12. svečna izdalo važen odlok, na katerega se vse učiteljstvo opozarja, v razlogih k ugoditvi vzkluciu krivde in kazni zoper razsodbe okrajne sodnije v Trebnjem, obsodivše nekega učitelja, ker je baje nekega učenca zlasal in mu pri tem izpulil na obeh sencih v okrožju kronskega novca lase. Ta odstavek citiramo doslovno: „Pa tudi, če bi obtoženec Adolfu Hočevarju res prizadjal od izvedenca popisano poškodbo, vendar še niso v tem dejanju podani zakoniti znaki prestopka po § 420 k. z.; zakaj § 420 k. z. zahteva, da ima poškodba take vidne znake in tudi nasledke, kakor se to zahteva glede prestopka po §-u 411. k. z.“ — Torej če učitelj prime učenca za lase in mu jih

pri tem nekaj izpuli, to še ni kaznivo, ker ni nobenih nasledkov, četudi so znaki vidni. S.

Prvi roditeljski sestanek na štiri-razrednici v št. Jerneju na Dolenjskem bo 8. marca ob polu četrti uri popoldne po tem vzporedju: 1. Ljudevit Stiasny: „O vztrahovanju otrok.“ 2. Karel Trost: „Turki pred Dunajem 1683.“ 3. Lj. Stiasny: „V Carigradu“ Točki 2. in 3. sta združeni z mnogimi skioptičskimi slikami. Voditelj vabi vse cenjene tovariše in tovarišice sosednjih šol na ta sestanek, ker je vzpored zanimiv. Po sestanku „Krožek“ v gostilnici pri Reclju.

Osebnosti na Kranjskem. Učiteljica Amalija Poljančeva v Brusnici je dobila zaradi bolezni dopust in jo nadomešča učiteljica Marija Habetova.

Osebnosti na Štajerskem. Kot nadučitelj v št. Peter na Medvedovem selu pride Fran Korbar, doslej šolski vodja pri Sv. Primožu na Pohorju. Stalna sta postala Radovan Mejovšek v Reki in Antonija Raunherjeva od sv. Jakoba v Slov. goricah na slovenski šoli v št. Ilju. V začasni pokoj je šla učiteljica v Velenju Ana Pfeiferjeva.

Iz šolske službe. Pomožni učitelj na nautični sekciji tržaške trgovske navtične akademije Rudolf Cucagna, je imenovan pravim učiteljem na tem zavodu.

O zahtevah glede na šolstvo je sprejela narodna stranka na Štajerskem na svojih shodih preteklo nedeljo to-le rezolucijo: Narodna stranka smatra ljudsko izobrazbo za glavni predpogoj narodne osamosvojitve. Zaradi tega protestira proti vsakemu okrajšanju šolskoobvezne dobe in poslabšanju ljudskega šolstva z uvedbo poldnevne pouka. Iz vzgojvalnih in zdravstvenih razlogov pa se izrekla za uvedbo nerazdeljenega pouka v ljudskih šolah. — Uvažujoč, da je vsestranski razvoj šolstva, kakor je vsakemu narodu potreben, mogoč samo tedaj, ako o njem odloča narod sam, zahteva narodna stranka za štajerske Slovence popolno avtonomijo na šolskem polju, za sedaj takojšnjo delitev deželnega šolskega sveta v slovenski in nemški odsek, oziroma ustanovitev posebnega oddelka za slovensko šolstvo pri deželnem šolskem svetu za Štajersko. — Narodna stranka zahteva od dežele dosledno izvršitev narodno ravnopravnosti na šolskem polju s tem, da se ustanovi razumno število meščanskih in strokovnih šol na Slov. Štajerskem in da se ustanove manjšinske ljudske šole za Slovence ob jezikovni meji in sploh povsod, kjer tvorijo Slovenci v nemških krajih kompaktno manjšino.

Slovensko deželno učiteljsko društvo priredi v četrtek 5. marca ob 8. uri zvečer v restavraciji hotela „Južni kolodvor“ (g. Seidl) mesečni sestanek z gospodi tovariši učiteljski. Na tem sestanku bo razpravljali tovariši Likar o temi: Socialne razmere na kmetih in učitelji.

Razgled po šolskem svetu.

— **Dr. Ivan Palacky.** Dne 24. t. m. je umrl v Pragi bivši vseučilišni profesor dr. Ivan Palacky, sin slavnega češkega zgodovinarja Frana Palackega. — Prof. Palacky je bil izborni geograf in botanik, zlasti v stroki botanične geografije je slovel po vsem znanstvenem svetu in je bil član raznih tuzemskih in inozemskih znanstvenih akademij. — Bil je tudi pod Riegrom nekaj časa državni poslanec, sicer pa ni igral velike vloge v političnem življenju. Markantna postava jovialnega starčka je bila v Pragi jako popularna.

— **Šolstvo v Bulgariji.** Iz izkaza o ljudskem šolstvu, ki ga je ravnokar izdalo naučno ministrstvo na Bulgarskem za leto 1906/7, posnemljemo sledeče: L. 1906/7 je bilo v Bulgarski javnih ljudskih šol 3089. — Učnih oseb, t. j. učiteljev in učiteljic, je bilo 7264, ki so poučevali 342.295 otrok. — Šolgodnih otrok je bilo: 246.264 dečkov in 209.611 deklic. Od teh je obiskovalo šolo 217.901 dečkov ali 88,48% in 124.394 deklic ali 59,35%.

— **Enakopravnost v Rusiji.** Rusko naučno ministrstvo je izdalo nov načrt za ljudsko šolstvo, tičoč se učnega jezika raznih narodov v ogromni Rusiji. Načrt velja za sledeče gubernije: kazansko, orenburško, odeško, kavkaško, zapadno-sibirsko, turkeštansko in za generalne gubernije irkutske in priamurske. Pouk se mora vršiti v materskem jeziku učencev. Rusčino se poučuje v teh šolah kakor zasebni predmet, in sicer začeni od II. razreda. Ravnotako se uči verouk v materski, le na izrečno zahtevo staršev se poučuje za predmet v rusčini. V teh šolah se poje pesmi dotičnih narodov in ruske pesmi. — Učiteljstvo mora dovršiti kako javno pripravnico, a učitelji ruske narodnosti se morajo izkazati, da so izprašani iz dotičnega učnega jezika, ki je običajen posameznim šolam. — Vsakakor je to dobra lekcija viteškimi Madjarom in oholim Prusom, a tudi dobra zafrkacija avstrijske enakopravnosti.

— **Šolstvo na Dunaju.** 1. oktobra 1907 je pohajalo dunajske ljudske in meščanske šole 232.429 otrok, in sicer 117.618 deklic in 114.811 dečkov. Prirastek v tem letu je ravno 6315. — Meščanske šole je obiskovalo 22.074 dečkov in 26.671 deklic (pribitek 976 dečkov in 1031 deklic). Ljudske šole je obiskovalo 92.609 dečkov in 90.842 deklic (prirastek 2251 dečkov in 2032 deklic). Meščanskih in ljudskih šol je 448, in sicer 15 ljudskošolskih, združenih z meščansko šolo za dečke in 22 za deklice, 44 deških in 44 dekliških meščanskih šol je trirazrednih; ljudskih šol je 158 deških in 151 dekliških, 12 pa mešanih. 140 deških ljud. šol je petrazrednih, 16 šestrazrednih, 2 sedemrazredni; 132 dekliških ljudskih šol je petrazrednih, a 19 šestrazrednih. Izmed mešanih šol je 1 dvorazredna, 3 trirazredna, 1 štiritirazredna, 3 petrazredne in 4 šestrazredne. — Izmed vseh 21 okrajev ima okraj Ottakring največ šolarjev, namreč 24.233, a najmanj notranje mesto: 3190.

— **Statistika gimnazij in realk v Avstriji.** Po ministrski statistiki je v Avstriji 233 gimnazij, in sicer 12 nižjih, 3 realne, 204 višjih, 13 realnih, in sicer višjih in 1 višja realna. — 118 je nemških, 52 čeških, 36 poljskih, 6 laških, 4 rusinske, 5 hrvaških. 12 utrakvističnih in 0 slovenskih. — 117 je državnih, 11 deželnih, 13 mestnih, 5 škofovskih, 14 se jih vzdržuje s cerkvenimi prispevki, 4 fondovne in 9 privatnih. — Realk je 128, in sicer 20 nižjih in 108 višjih. Nemških je 72, čeških 39, poljskih 11, laške 4, hrvaška 1, utrakvistična 1 — slovenska 0. Država jih vzdržuje 85, deželni je 30, komunalnih 7, 1 se vzdržuje z lastnim fondom, 4 privatne, ki jih podpira deloma država, 1 cerkvena.

— **10 milijonov kron** posojila je najela Galicija za saniranje deželnih financ s posebnim ozirom na zaostalo šolstvo. Leta 1908. hoče deželni odbor zgraditi 422 novih šolskih poslopj.

— **Javne šole v Varšavi.** Mestni zastop vzdržuje v mestu Varšavi 155 javnih ljudskih šol, ki so izvečine enorazrednice. Zidovski sindikat vzdržuje 24, a protestantski 11 ljudskih šol. V te šole hodi okrog 11.000 otrok, dočim je v varšavskem mestu nad 73.000 šoloobveznih otrok.

Z gospodarskega polja.

— **Slovensko kmetijsko društvo** mislijo osnovati koroški Slovenci, kakor poroča „Mir“. Na Koroškem se je vobče v zadnjem času začelo živahno gospodarsko gibanje, za kar gre mnogo zaslug rodoljubom okrog „Korošca“.

— **Goriškemu kmetijskemu društvu** je dovolila vlada 10.000 K podpore, ki naj jih uporabi v povzdigo kmetijstva, zlasti za živinorejo, prešičjerejo, čebelorejo in za razdelitev nagrad za vzorne hleve in gnojišča.

— **Na slov. kmetijski šoli v Gorici** je letos 21 učencev. To število je sicer mnogo večje nego prošla leta, vendar je še premajhno, ako se pomisli, kako važna je za kmetovalca kmetijska šola.

— **C. kr. kmetijska družba štajerska** ima 23. in 24. marca v deželnem dvorcu v Gradcu svoj 85. občni zbor. Želeti bi bilo, da bi se ga udeležili zastopniki spodnještajerskih podružnic polnoštevilno.

— **Za razdolženje uradnikov.** Tajnik centralne hranilnice dunajskega mesta, dr. Oton Phillich, je izdelal načrt za uradniški kreditni zavod, po katerem bi se razdolžilo uradništvo. Te dni se je s to stvarjo bavilo finančno ministrstvo. Ta zavod prične poslovati že meseca maja t. l.

— **Državna subvencija.** Komisija za pogozdovanje Krasa je dobila za leto 1908. 30.000 K državne podpore.

Listnica uredništva.

J. v S.: Glede notice na naslov Vašega okrajnega učiteljskega društva vam sporočamo, da se nam zdi umestnejše, ako uredite zadevo z društvenim odborom samim, nego da bi o nji razpravljali v javnosti. — **Sosed:** Imenovanemu tovarišu pišemo pismo, da tako uravnamo zadevo mirnim potom, ker se — kolikor je to največ mogoče — principialno ogibljemo osebnosti, dasi govori in laže „Slovenec“ ravno o nasprotnem (glej „Slovenec“ z dne 25. t. m.). Na Vaše vprašanje pa odgovarja današnji uvodni članek. — **Z S. na J.:** knjižico naročite pod naslovom „Prosveta“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja: **K 24.927,24.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.



Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Specialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telečno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd. Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezenine.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene. Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica: Kolodvorske ulice št. 8. 15 52-25

Zalogo šolskih zvezkov za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepopisju iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 52-4

A. Umek v Brežicah in Krškem. Uzorce na zahtevanje zastoj in franko.

Naznanilo.

Naznanjam vsem znanim tovarišicam in tovarišem, da se poročim v pondeljek dne 2. sušca 1900 z gospico

Cecilijo Mavrovič
v župni cerkvi v Dobrinju pri Malinski na otoku Krku.

Ignacij Šijanec
učitelj v Gornjem gradu (Štaj.).

Posebna poročna obvestila se ne izdajo.

Za svojo kartonažno tvornico sprejemem kot

vajenca

1

krepkega dečka z dežele s popolno oskrbo hrane in stanovanja Zadostuje ljudska šola. Ponudbe naj se določijo na trdiko

Ivan Bonač v Ljubljani.

Zahvala.

Ob smrti mojega očeta šol. ravnatelja Fr. Raktelja izplačala mi je „Jubilejska Samopomoč“ svoto 448 K. Dolžnost me veže, da izrekam „Jubilejski Samopomoči“ tem potem svojo najiskrenejšo zahvalo. Ljubljana, 22. februarja 1908.

Zahvala.

Potri globoke žalosti zaradi smrti nenadomestnega vzor-soproga, milega očeta, oziroma brata, gospoda

Ivana Hočevarja,
nadaučitelja in posestnika v Zagorju,

nismo v stanu zahvaliti se vsakemu posamezniku za toliko tolažilnega sočutja, kakor za velikansko častno spremstvo k zadnjemu počitku. Tedaj se dovoljujemo izreči tem potom najiskrenejšo zahvalo: preč. duhovščini, slavnemu učiteljskemu kozmanskemu in sosednih okrajev za toliko udeležbo, posebno pa še učiteljskemu iz Pilštajna, Prevorja, Planine in št. Vida za njih požrtvovalnost ob tragični smrti, vsim ostalim rodbinom, prijateljem in znancem, ki so se nas spomnili v tem prežalostnem položaju. Zagorje, dne 19. svečna 1908.

Žalujoča obitelj.

Fr. Burger

Spodnja Šiška

(pri Ljubljani)

parotovarna lesnih izdelkov in vseh v mizarsko stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke.

11 26-10

FR. STUPICA

v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1
in Valvazorjev trg št. 6

priporoča svojo zalogo najbolj priznanih slamoreznic, mlatilnic, vratil, čistilnic, strojev za košnjo in obračanje sena.

Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo, vino in gnojnice, pluge in brane, peči, štedilnike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni najbolj potrebnim. Mlekarnam se priporočajo izvrstni posnemalniki in trpežne ročke za prenašanje in prevažanje mleka, traverze, železniške šine, vedno svež cement, strešna lepenka, štorja za strope, pločevina, nagrobni križi ter vse ključavničarsko, kovaško, klparško, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarsko orodje vedno v zalogi. (9) 26 10

Cenovnik zastoj in poštnine prosto. Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

Union-ur

31 52-9

katerih tvornice delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden
urar in trgovec
v Ljubljani
Prešernove ulice
nasproti frančiškanskemu samostanu.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev
Ljubljana, Hilserjeve ulice št. 5
blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

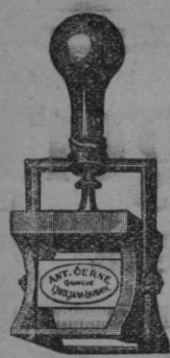
priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52-4

Največja tvornica na jugu Avstrije
Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Ozirajte se na trdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.



Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih stambiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.
Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, stambilje za datum, vsakovrstni klišaji, monogrami itd. itd. 52 5
Ceniki gratis in franko.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26-5

Odlikovan z zlatim zaslužnim križem s krono.

C. kr. privil. tovarne

orgelj in harmonijev

Jan Tuček, Kutna gora
(Češko) 25 26-5



stavi in dobavlja orglje vseh velikosti, sistemov in slogov, harmonije s stiskalnimi in sesalnimi sistemom (Cottaye-orglje), klavirje in pianine najmodernejših konstrukcij.

3 do 5letna garancija. Ustanovljene l. 1869.
Nizke cene. Tudi na obroke.

Tovarna je postavila že nad 6000 instrumentov.
Ilustrirane prospekte orgel, cenike harmonijev in klavirjev gratis in franko.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njih priznana najboljši, črni, medli 19 52-9
lak za šolske table.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
V PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživlja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na službini, pokojnini, ženitveni kaveji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapitali leta 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštevne zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda članom življen. oddelkov l. 1905	206.296 40
V vsem pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim članom odd. I-V. za škode in nagrade	87.176.383 75

Vsa pojasnila daje 22 26-5

General. zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,
Gosposke ulice št. 12.

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se priporoča

Kavarna Evropa

v Ljubljani, na Dunajski cesti.
Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski in velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je kar najboljše preskrbljeno.

Anton Tonejc,
kavarnar.

27 26-5

Kaj podeli kavi lepo barvo in prijeten okus?

„Zvezdna“ in „Ciril-Methodova“
kavina primes.

Kupovalke teh izdelkov dobivajo od Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani brezplačno mesečnik „Slovenska Gospodinja“.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani
na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiri peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52-26

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga
Jos. Petričevih zvezkov.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsako bodi naročnik „Zvezdinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče.

Narodna knjigarna

12 52-17

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Pišite po vzorce!

Barhant

in flanelo (moderne vzorce), platno, damast, prte, brisače, blago za srajce in drugo platneno in bombažasto blago, modno blago za dame in gospode najboljše in preizkušene kakovosti priporoča izvozna tvrdka platnenega in modnega blaga 13 26-9

V. J. Havliček

v Podjebradu, Češko.
Vsako sezono novosti. Mnogo pohvalnih pisem. Naročila nad 15 kron pošiljam poštne prosto.

C. in kr. dvorni
založnik



papežev dvorni
založnik

odlikovani
lekarnar

Gabrijel Piccoli

v Ljubljani, lekarna „pri angelju“, Dunajska cesta

priporoča sledeče izkušene izdelke:

Želodčna odvajalna tinktura krepča želodec, vzbuja slast ter pospešuje prebavo in odprte telesa 1 steklenica 20 h. — Železnato vino krepča malokrvne in nervozne osebe ter bledične in slabotne otroke. Polliterska steklenica 2 K. — Salmijakove pastile olajšujejo hripavost, razkrajajo sliz. 1 škatljica 20 h. — Malinčev sok, izboren naraven izdelek. Pomešan z vodo da za zdrave in bolne prijetno, žejo gasi in zdravo pijačo. 1 kg steklenica K 1:50. — Antirreumon (cvet proti trganju) je najboljše sredstvo zoper reumatične boli. Bolni udje odrgnejo se s tem trikrat na dan. 1 steklenica 50 h.

Na razpolago je mnogo zahvalnih pisem. Ceniki se razpošiljajo brezplačno in franko.

Naročila se izvršujejo točno po povzetju. 16 26-8

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štambilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpreprostejših do najfinejših. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznano dobro blago. Solidna in točna postrežba. 5 52-22



Mojih 7 otrok

in na tisoče drugih ne pije nič drugega nego Sladin, t. j. dra. pl. Trnkóczya sladni čaj (uaj se ne zameja s sladno kavo), ki se mu primeša nekoliko prekuhanega kravjega mleka in daje že en dan starim dojenčkom. Kot naravno preprosto, najbolj čisto, najceneje otroško redilo zleže tudi tedaj, kadar druga redila ne izdajo več. Zadošča navadna dojilna steklenica. Prejel sem o njem pisma in ustna priznanja ter odkritosrežno zahvalo od mater, ki so obupavale, preden so rabile Sladin, dalje od zdravnikov in babic. 1 zavoj po 1/4 kilogr. 50 vin, zadošča za 20 do 30 dni. Dobiva se povsod. Po pošti franko 5 zavojev 3 krone 50 vin.

Lekarnar pl. Trnkóczy v Ljubljani, Kranjsko.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom
v Ljubljani, Gradišče št. 4
priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine

iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah.

Tiskanje muzikalij in časopisov. (2) 12-3

Litografija.

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.